

Puolustusvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen Naton operaatiojohtoportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle Pariisin pöytäkirjan täydentämisestä Suomen tasavallan hallituksen Naton operaatiojohtoportaan johtoesikunnan ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 73/2026 vp): Asia on saapunut puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitussihteeri Tuukka Einola, puolustusministeriö
- hallitusneuvos Pia Palojärvi, puolustusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Annika Naskila, ulkoministeriö
- sotilaslakimies Kaisa Ala-Sankila, Pääesikunta
- everstiluutnantti Jari Kielessä, Pääesikunta

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

(1) Hallituksen esitys koskee Suomen ja Naton välistä täydentävää sopimusta, jossa määritellään Naton kansainvälisten sotilasesikuntien toimintaedellytyksiä Suomessa. Esitys liittyy Suomen Nato-jäsenyyden myötä syntyneeseen tarpeeseen tarkentaa niitä oikeudellisia ja hallinnollisia järjestelyjä, joita Naton toiminta Suomen alueella edellyttää.

(2) Suomi on Nato-jäsenyyden yhteydessä liittynyt aiempiin sopimuksiin, jotka säätelevät Nato-joukkojen ja kansainvälisten sotilasesikuntien asemaa jäsenvaltioissa. Nyt käsiteltävä sopimus

Valiokunnan lausunto PuVL 9/2026 vp

täydentää näitä järjestelyjä Suomen osalta. Sen tarkoituksena on luoda oikeudellinen perusta tilanteille, joissa Naton sotilaallisia esikuntia tai muita vastaavia organisaatioita toimii Suomessa.

(3) Kesällä 2024 Naton puolustusministerit linjasivat, ja huippukokous vahvisti, Naton maavoimien johtoportaan (Multi Corps Land Component Command, MCLCC) sijoittamisen Suomeen. MCLCC kuuluu Naton komentorakenteeseen, ja sillä on Pariisin pöytäkirjan mukainen asema.

(4) Naton MCLCC:n ja muiden mahdollisesti Suomessa tulevaisuudessa toimivien Naton sotilasesikuntien ja muiden sotilasorganisaatioiden tehokas toiminta edellyttää Pariisin pöytäkirjaa täydentävän sopimuksen (Supplementary Agreement) tekemistä Naton strategisten johtoesikuntien, operaatiojohtoportaan johtoesikunnan (Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE) ja Naton transformaatiojohtoportaan johtoesikunnan (Headquarters Supreme Allied Commander Transformation, HQ SACT) kanssa.

(5) Saadun selvityksen mukaan esityksessä on olennaista huomata, että sopimus ei itsessään tarkoita uusien Nato-esikuntien tai sotilaallisten toimintojen perustamista Suomeen. Se ei myöskään merkitse sitä, että Nato voisi itsenäisesti päättää toimintansa laajentamisesta Suomen alueella. Sopimus määrittelee ainoastaan ne oikeudelliset puitteet, joiden mukaisesti mahdollinen toiminta järjestettäisiin Suomen suostumuksella.

(6) Sopimus sisältää määräyksiä, jotka koskevat muun muassa Naton henkilöstön maahantuloa, oleskelua, työskentelyä, verotusta, tullimenettelyjä, ajoneuvojen käyttöä, viestintäjärjestelmiä sekä toimitilojen ja alueiden käyttöä. Lisäksi siinä määritellään Naton henkilöstön perheenjäsenten sekä sopimustoimittajien asema Suomessa.

(7) Käytännössä sopimus mahdollistaa sen, että Naton henkilöstön toiminta Suomessa tapahtuu tietyiltä osin poikkeavin järjestelyin verrattuna tavanomaisiin kansallisiin menettelyihin. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi helpotuksia maahantuloon, oleskeluun tai tiettyihin verotuksellisiin kysymyksiin liittyen.

(8) Suomen oikeusjärjestyksen näkökulmasta keskeinen kysymys on toimivallan jakautuminen. Suomen lainsäädäntö säilyy edelleen voimassa Suomen alueella, mutta sopimus sisältää määräyksiä tilanteista, joissa toimivalta ei kuulu yksinomaan suomalaisille viranomaisille. Joissakin tapauksissa oikeudellinen käsittely voi kuulua Nato-järjestelmän tai asianomaisen henkilön kotivaltion vastuulle. Lisäksi korkea-arvoiselle Nato-henkilöstölle voidaan myöntää rajoitettua oikeudellista koskemattomuutta heidän virkatehtäviinsä liittyvissä tilanteissa.

(9) Esityksellä on myös hallinnollisia ja taloudellisia vaikutuksia Suomelle. Sopimuksen toimeenpano edellyttäisi viranomaisyhteistyötä muun muassa Puolustusvoimien, poliisin, Rajavartiolaitoksen, tulliviranomaisten ja muiden viranomaisten välillä. Tämä tarkoittaa uusia tehtäviä esimerkiksi turvallisuusjärjestelyissä, lupamenettelyissä, tietojärjestelmien ylläpidossa sekä käytännön hallinnollisessa koordinoinnissa. Hallituksen esityksessä arvioidaan, että tästä aiheutuisi lisäresurssitarpeita erityisesti Puolustusvoimille.

Valiokunnan lausunto PuVL 9/2026 vp

Yhteenveto

(10) Täydentävä sopimus tulee soveltumaan yleisesti kaikkiin Suomessa nyt ja tulevaisuudessa sijaitseviin Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettuihin kansainvälisiin sotilasesikuntiin ja -organisaatioihin, kuten Naton osaamiskeskuksiin (Centre of Excellence, COE), joihin sovelletaan Pariisin pöytäkirjaa.

(11) Täydentävästä sopimuksesta aiheutuvien vaikutusten suuruuteen vaikuttaa suoraan Suomessa kulloinkin olevan täydentävän sopimuksen alaisen toiminnan mittakaava. Sopimuksella ei perusteta liittokunnan esikuntia Suomeen, minkä vuoksi niiden vaikutukset tulee arvioida erikseen jokaisen liittokunnan esikunnan perustamisen yhteydessä.

(12) Tiedossa olevan Naton läsnäolon osalta täydentävällä sopimuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia tai henkilöstövaikutuksia. Täydentävän sopimuksen toimeenpanon keskiössä ovat Puolustusvoimat, joiden toimintaan sopimuksella arvioidaan olevan joitakin vaikutuksia.

(13) Saadun selvityksen mukaan täydentävällä sopimuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan, vaan kyse on jo Pohjois-Atlantin sopimukseen, Nato SOFA:an ja Pariisin pöytäkirjaan liittymisen yhteydessä muodostuneen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisen linjan toimeenpanosta. Puolustusvaliokunta yhtyy tähän arvioon ja pitää esitystä perusteltuna.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Puolustusvaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto PuVL 9/2026 vp

Helsingissä 21.5.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

varapuheenjohtaja Mikko Savola kesk

jäsen Otto Andersson r

jäsen Miko Bergbom ps

jäsen Timo Furuholm vas

jäsen Timo Heinonen kok

jäsen Hanna Holopainen vihr

jäsen Riitta Kaarisalo sd

jäsen Mika Kari sd

jäsen Jani Kokko sd

jäsen Jarno Linnell kok

jäsen Jari Ronkainen ps

jäsen Hanna Räsänen kesk

jäsen Paula Werning sd

varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Heikki Savola